

077.

"Molla Nəsrəddin" məktəbi -- ədəbi hərəkatdır!

Siz bizi, biz sizi deyib gəlmişik, *Mirzə Cəlil*—

Molla Nəsrəddin!

ՀԱՅԿԱՆԵՆՔԱՅԻՆ ՄՈԼԼԱ ՆԱՏՐԵԴԴԻՆ

Əsasını 7 aprel 1906-cı ildə M.S.Məmmədquluzadə qoymuşdur

№ 5-B (112-13) oktyabr-dekabr 1999-2000

BEVNƏLXALQ İCTİMAİ-SİYASİ, ƏDƏBİ-BƏDİİ, HƏCV VƏ ŞƏBƏDƏ MƏCMUƏSİ

Qiyotii sornostdir

SABIRI SABİR EDƏN, BİL, MIRZƏ CƏLİLDİR, BU DANILMAZ BİR HƏQİQƏT, KÖKLÜ DƏLİLDİR!

15000

"Сабир бу тәхәллүс алтында бизим шаиримиз дежил, Сабир - ејни сәбр вә төһәм-мүл саһиби- диндар бир шаирин тәхәллүсүдүр ки, дүңјанын чөвр вәчөфасына, инсанларын күнаһ вә мө'сијәтинә мүтө-һәммил олуб, јахшы дүңјанын интизарында галыр ки, бу да иман вә е'тигад әһ-линин гисмәтидир."
" Сабир үчүн "һоп-һоп" имзасыны мән гојмушам. "һоп-һоп" исә "Буб-буб" "шишә-буб" дејилән гушун адыдыр."

M.C.Məmmədquluzadə

N
E
İ
S
I
M
V
A
R
?

Mirzə Cəlil MƏMMƏDQULUZADƏ

Millət necə tarac olur-olsun, nə işim var?!
Düşmənlərə möhtac olur-olsun, nə işim var?!

Qoy mən tox olum, özgələr ilə nədir karım,
Dünyavü cahan ac olur-olsun, nə işim var?!
Səs salma, yatanlar ayılar, qoy hələ yatсын,
Yatmışları razı deyiləm kimsə oyatsın.
Tək-tək ayılan varsa da, haq dadına çatsın,
Mən salim olum, cümlə cahan batsa da, batsın;

Mirzə Ələkbər SABİR

... Hər nə çəksən, çək, bəradər, çəkmə düz mizanını,
Çəkmə sən millət qəmin, çəkmə, çək öz qəlyanını.

Vətən uğrunda, millət eşqində
Bəzli-can et xülusi-niyyət ilə,
İş apar, baş gedərsə qoy getsin,
Ad qalır, bəs deyilmi, millət ilə?

Ölməyimlə sevinməsin əğyar,
Aləm olduqca mən dəxi duraram!

SİZ BİZİ, BİZ SİZİ DEYİB GƏLMİŞİK, SİZ BİZƏ, BİZ SİZƏ DEYİB GÜLMÜŞÜK!

ТЭБРИК ЕДИРИК АЛГЫШПАЛЫРЫГ!

Нојабрн 1-дө Анкарада, Түркија президентини рәсми иғамәтказы Чанкаја көшкүнүн бөүк салонунда - Азербайжан республикасынын көркәмли президенти һейдәр Әлијевә Бейнәлхалг Ататурк Сүлһ Мұқафатынын төғдәм олума-сына һәср едилмиш тәнтәғәли мәрәсим кечирилмишир.

Түркија Президенти Сүлејман Дәмирәл мәрәсимдә нигт сөјләмиш вә сонра Бейнәлхалг Ататурк Сүлһ Мұқафатыны, онун нишаныны вә дипломуны Азербайжан президенти һейдәр Әлијевә төғдәм етмишир. Сонра Азербайжан президенти һейдәр Әлијев мәрәсимдә кениш нигт сөјләмишир. Президенти һейдәр Әлијев јуксақ мұқафата ләјиг көрүлдүгүнә көрә Түркија халқына вә довләтинә, Президенти Сүлејман Дәмирәлә дәрин миннәтдарлығыны бишдирмишир.

БЕЈНӘЛХАЛГ АТАТУРК СҮЛҺ МҰҚАФАТЫ

Ағыл јашда дејил, ағыл башдадыр. Зәкада, гүдрәтдә һейдәр башдадыр!

Һәсәни, һүсәјни өмүр гардашы, Сура бачы олуб көнүл сирдашы, Өзүсә ӨМРӘЛМӨ МИНИН адашы. Һәр бири тарихдә, ганјаддашдадыр, Ағыл јашда дејил, ағыл башдадыр, Зәкада, гүдрәтдә һейдәр башдадыр!

Чөлалы, Агили агил инсанды, Адлары әләмдә шөһрәтди - шанды, Шөфигә, Рәфигә гәһә ншанды. Шөфгәти, һәр гәлбдә, һәр сојлашдадыр, Ағыл јашда дејил, ағыл башдадыр, Зәкада, гүдрәтдә һейдәр башдадыр!

Түрк нәсилли түркдүр әзәл бинадан, Мөрд олгудур, мөрд доғулуб анадан, Дүнјаја көз ачыб кәлдиңи андан... Фикри сәләдир, нә көз, нә ганшдадыр, Ағыл јашда дејил, ағыл башдадыр, Зәкада, гүдрәтдә һейдәр башдадыр!

Гојмадылар јурдлашсынлар мөкәнда, Ја Көчә, Зәнкәзүр, ја Рәванханда, Бој атыб учалды Нәхшичәһанда! Бу һүнәр нә бачы, нә гардашдадыр?! Ағыл јашда дејил, ағыл башдадыр, Зәкада, гүдрәтдә һейдәр башдадыр!

Һәким дејил, логман иди Зәрифә, Әр јолунда чеврилмишид һәләфә, Севили, Илһамы анмыш һәр дөфә. Тәлеји јахын дост, чансирдашдадыр, Ағыл јашда дејил, ағыл башдадыр, Зәкада, гүдрәтдә һейдәр башдадыр!

Нечә - нечә икид Асланлары вар, Һәлә јазылмамыш дастанлары вар, Бәш күшәли гызыл нишанлары вар. Бүшүн гијмәти зүмдүр ганшдадыр, Ағыл јашда дејил, ағыл башдадыр, Зәкада, гүдрәтдә һейдәр башдадыр!

Кур сәси јайлыб инди һәр јана, Дунһасы бәллиндир бүтүн чаһана, Рөнһәр кәлән күндән Азербайжана! Халгын үмиди бу Вәғәндашдадыр! Ағыл јашда дејил, ағыл башдадыр, Зәкада, гүдрәтдә һейдәр башдадыр! ЈЕНИЛМӘ СӨРКӘРЛӘ, МӨРД ӘР башдадыр!!!

Дүнја Азербайжанлыларнын иғтихари, Бейнәлхалг Ататурк Сүлһ Мұқафаты мугрәти моһтарам ҺЕЈДӘР ӘЛИЈЕВИН адына бағшалајарам

Динлә мөни, әзиз дост, динлә бир ап, Синәм сөзләримә кәсилди мејдан, Илһам дилә кәлимир, чошмур һәр заман. Һәлә нә сүбһ чағы, нә обашдадыр, Ағыл јашда дејил, ағыл башдадыр, Зәкада, гүдрәтдә һейдәр башдадыр!

Гәдәм күнејлидир ели - обасы, Көјчөдә јурд салыб улу бабасы, Бурда түстүләнбиз, јаныб собасы. Бәлкә көзү дурур нисли дашдадыр, Ағыл јашда дејил, ағыл башдадыр, Зәкада, гүдрәтдә һейдәр башдадыр!

Имам өвләдидир Әлирзасы, Ататурклә бир атадыр Атасы, Күл ачыб беш оғул, үч гыз бутасы. Һәрсәи бир бојда, бағша јашдадыр, Ағыл јашда дејил, ағыл башдадыр, Зәкада, гүдрәтдә һейдәр башдадыр!

Һамы әзизләјиб сәвмиш Изәти, Анагәк пак тутмуш һәја - исмәти, Әлисој очағы олмуш гисмәти. Сәдасы һәр евдә, һәр јурдлашдадыр,

Әзим ИСМАЈЫЛБӘЛЛИ.
Тбилиси, 31 декабр, 1999-чу ил.

№ 5-6 (12-13) "Golla Kəsərdəddir!" октябр-декабр 1999

ДӨВРҮН ТӘЛӘБИ, ЗАМАНЫН ҺӨКМҮ! ДӨВРҮН ТӘЛӘБИ, ЗАМАНЫН ҺӨКМҮ!

АЧЫЛМАМЫШ АДУҢЛААР - ДӘИЛАМАМИШ НАГИГАЛААР! [МУЗАКИРО ТАРЗИДА]

ӨНЧӨ дунја шөһрәти! * МОЛЛА НӘСРӘДДИН * мөчмүшлә реалист Азербайжан сатирикын бунөврәси гојан Чәлил МӘММӘДУЛУЗАДӘ барода. Јаралыкыла кәчлик чағлардан башлајан вә 1889-чу илдә "ЧАЈ ДӘСТ..."

"МИЛЛӘТ НЕЧӨ ТАРАЧ ОЛУР ОЛСУН."

КАҺЫ! аллегорик драмыны нәзмила голама алаң вәдй һәмиз сәлә чәкә сөз сөрәфәси, шә'р бәдличис олгудуғу дејил, сјајас јеткәлијини вә вәдличис олгудуғу дејил, сјајас чықардыр. Бу дөврәдә јаран-вәтәндәшлэг фәаллығына да ашқара чықардыр. Бу дөврәдә јаран-мыш һәр һансы гәзәл, гәсидә, мөтһиғә, гошма вә шә'рә назар јетирәск өрәб, фәрс вә түрк вә сәзләри таркиблә ила јукләдиңизин, баша дүшүмләз, гәлиб бир диндә олгудуғу көрәсиз.

дә һәмәһәндир. Онуң кимә мөхәссулуғуну ашқарлағ мөғсәдлә дөвләтик ки, өчә шәрин чәп олума тарихно дигат етмилик. Мәчмунин 1906-чы ил 28 апрел тарихи 4-чү сәјиндә ишығ үзү көрмүш бу нәзм парәсы "Молла Нәсрәддин"ин нәширндән кәһә 2-нү күн әрзиндә (Шәмәзгәдә) о дөврәдә ки рабито вә нағилат чәтилийини назарә аласа! һә чүр редәксияја кәлиб чатмадыз. Биз һалә техникә чәһәтдән јазанын бир-нечә күн әвәл јығылыб сәһифәгә гојулмасыны хәтәрләтәг истәмирим. Амма ашығдә бәһс едәчәјил-миз. Та-рихидә, јә-ни 1906-чы ил мәј

НӘ ИШИМ ВАР?! ШЕ'РИ КИМИНДІР???

Әјини 26-ла чымыш мөчмунин 8-чи сәјиндә дәрч олгунч ишери МИРЗӘ ӘЛХӘКӘР СӘБИРӘ аид олгудуғуну на шәријат, на үслуб, на бәһрини, на дә тарихи чәһәтдән инәмәсулү доғруғу?! Чүңкә милли дил вә дуғула гәләмә алынмыш һәмиз сәтирәндән сонра дә, Ч.Мәмәдгулузәддин вә гәбидән кәлип дикәр мәчмунләриндә мөчмунини сәһифәләриндә тез-тез раст коландир. Мәсәлән:

Кәдүрләр јукламышым, шад олуб оғул, дөвләр, бир дөјримди ки, дурам, [о хәлә һалә-ла] дөвләр вә с...

Дө вәт етдими сизә бурә мән өзүм, Чүңкә вар сизләр бир өзкә сөзүм.

Ахыр гәдәр даван едән белә раван дил көзәллиги, халг данышығы тарән јәни ифадә вә азалар сәзләри ила гәнајиб-ғарышдығындан асан охуктур, тез дарк едиләр.

Көркәмли сатирик шәрилә бағлы фикримизи ачыгламағ үчүн дөвләтик ки, 1912-чи илдә Аббас Сәһбатин сәһван илк дәрә "Һәһәһәһәһәһә" дәхил едиб јаздығы М.Ә. Сәбирин илк шәри "Молла Нәсрәддин"ин 1906-чы илин 28 апрел тарихи 4-чү сәјиндә "Милләт нечә тараң олур-олсун, нә ишим вар?!" нәзми дејил, һәмиз илин 26-ла мәјиндә буралмышыш 8-чи сәјиндәкы "ОҢ КҮН КИ, СӘНӘ ХАЛИҢ ЕДӨР ЛУҒТ БИР ӨВЛАД, ОЛСУН УРАСЫН ШАД!" мисрасы ила башланан вә аяғындә "АҢ-ОҢ!" имзасы гојунан ШЕ'Р - СӘБИР ПӘОЗИЈА нағәси аид. Бу нағәсрә чәдиз Азербайжан сатирик пәозиясынын бунөврәси гојулмушдур. Чәлил Мәмәдгулузәддин "МИЛЛӘТ НЕЧӨ ТАРАЧ ОЛУР-ОЛСУН, НӘ ИШИМ ВАР?!" шәриндән кәлән бу өрнәк СӘБИР ДУААСЫ, СӘБИР РҮҢУ ила роһовәтләгәр заман кәлдәкә иштиғәли вә сјајас сатири мәктабимизин даһк дәрә зәнкәһәширмишир.

... Нәкәрә вәрмәз о чәји-гәнди, Чәји пис дөвләјиб төкән кимиди? Хәнимлә сөрүлдүр чәји төкәк, Нечә хошдур белә чәји чәкә.

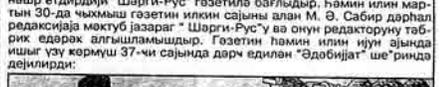
М.М.Мәмәдгулузәдә нәсрәлә гәләмә алағды дикәр әсәрләриндә дә шәре мурәчәт етмиш, һәр ики јәрндә ана дилимизин сәлистикјини вә миллијини көзәллијини вә, "Молла Нәсрәддин" мөчмунинин илки сәјиндәкы мурәчәтдә дә даһа адын нәзәрә чәрдәдир.

"Сизә дејиб көлмишәм, еј мәним мусулман гәрдашарым! О кәсләри дејиб көлмишәм ки... Еј мәним Түрк гәрдашарым ки, мән сиз ила Түркүн аңам ана диги ила данышарам..."

Мә'лумдур ки, Мирзә Әлхәкәр Сәбир Таһирзәддинин илк мәтбу јазысы МӘНӘММӘД АҒА ШАҺ-ТАХТЛЫНЫН Тифлисдә 1903-чу илдә нәшр еттирдиги "Шәри-Рус" гәзәтилә бағлыдыр. Һәмиз илин мар-чын 30-дә чымыш гәзәтин илки сәјиндә М. Ә. Сәбир дәрһал редәксияја мөктүб јазарғ: "Шәри-Рус" вә онун редәкторуну тәб-рих едәрәк алғышламышдыр. Гәзәтин һәмиз илин ијун әјиндә ишығ үзү көрмүш 37-чи сәјиндә дәрч едилән "Әлибиди" шә'риндә дејиләдир:

Көркәми әдиб бу јоңмәдә ејни сәјидкы "Лисан баласы" фелјетонунда јазарды:

"Данышығ дәнйишәләрдә јашадыр. Һәч бир мусулман кәрәк данышмасын. Хәл чәлип вә ахығ ола, хәл кәмип вә сәһиб-бир-рифәт..."

Вә метләблори тәсдиг едәндән сонра Молла Нәсрәддин өз торофиндән буну да ләзәм биләр десин:

Еј дил, дәхи диниә вә сукүт өт сәни тари Ләл ол вә данышма. Сәл башыны ашығ вә һәч бәзмә јуктары Мал ол вә данышма.

Мәчмунин 3-чү сәјиндәкы "Гәбирдән мөктүб" сатирасындакы шә'р парәсы даһа марәғалдыр.

"Чәк сөз бу бәрәдә сөјләгә билердим, амма гојурхам ки, ишләр караб ола... Аңач буну дејиб билерәм ки, кәһә һәдиз сүкүрләк ол-сун дүнјадә көрдүм күрәләр!... Ах о күрәләр, о дөмләр, о заман-лар..."

Хош ол заман ки, халг јатыб бәзбән иди, Бәзмин плов, чәј илә рәшкә-чинан иди, Солтан иди ки, вә'злә һәкүми раван иди, Милләт гулам иди, чәһә, бәхтим чәһан иди, Малү хәзинә иди, азын-чәһан иди, Дөмләр о дөмләр иди, заман ол заман иди.

"Милләт гулам иди мәнә, Бәхтим чәһан иди" дејән Мирзә Чәлип "Молла Нәсрәддин"ин нәвбәти сәјиндә "гул олан милләт" гәбләр јуксуудан өртәкч үчүн һәрәј гәһәртмәзасы гәри-мум-кәһиди?! Бу һәрәј мөчмунин илки сәјиндә үз гәбидәнлә вердә-ји чыкән-кәриктурәдә әкс етмиш, фырнаның дили ила һәғ-мишир. Вә әксәр фелјетонларынн солгуну шәриә битирди ки ми. "МӘНИ НИҢ ДӨЈҮРСҮНҮЗ?" адын нәвбидә дә бу ән'әһәси-нә сәдиг гәлимыш, рәсидәкә кизил мө'һәһә белә ачығламышдыр:

Милләт нечә тараң олур-олсун, нә ишим вар?! Дүшмәнләр мөйтәч олур-олсун, нә ишим вар?! Гој мән тох олум, өзкәлар илә һәдир кәлим, Дүнјаву-чәһан ач олур-олсун, нә ишим вар?! Сәс сәлмә јатанлар ајыллар, гој һәлә јатсын, Јәтмишләри рәзы дејиләм кимсә ојатсын.

Тәс-тәс әрлән вәрәс дә, һәг даһдәмә бәтсын, Мән сәлип олум, чүмә-чәһан бәс дә, бәтсын; Милләт нечә тараң олур-олсун, нә ишим вар?! Дүшмәнләр мөйтәч олур-олсун, нә ишим вар?!

Изаһата ейтирәг олмајды бу бәндә ки, ифадә сәлистик, мис-рәлардәкы мө'һә чәһәрлығы Мирзә Чәлипин гәлиб јангысы илә нечә

Шәри биллә ки, әфитаби-сүхан, Шәри-мә һәдән олду чәһрә нума. ... Истәбәт тәлбә дәрә һәмиз, Шәри Тифлисдә олду барла. ... "Шәри-Рус" ила нитхәкә тәлбә, Та вәрә күн киб чәһәнә зәја. "Шәри-Рус" илә јекәнә мумтәзә, Бәһри-өлүм-әдәб Мәһәмәд Аға. ... Кәсби-өлүм сәбәб Фәраһимдир, Сәбирә бир заман ајыл; Јатма! Гыл дуалар ки, "Шәри-Рус" үмүзүн, Тәл әтиһәдән олан чәһән бәјза.

ФЕНОМЕНЛƏР! ФЕНОМЕНЛƏР! ФЕНОМЕНЛƏР!

Мирза Мирзаев

РЕДАКЦИЈА МƏКТУБЕ

алтынчылыгы гоһромнаи билиндрю ослта тәжкүбләнмәди. Бирчә ошу сорушду ки, архасина язи вар иши, хатирәләр санмы? Деди ки, Багырову 50 јашына һөндјә салынди. "17.09.1946 г." рәгәмлери һокк олмушдур.

—Догру бујурдсан, —дејә төвсәсүфәлиб әлава етди: —Ишәки кими хатирәләр санм ош күнүнү, о јубилей әвәлинин. һеч кәси дә вәт етмәшмәди. Јаһиәт әрки чәтирәләр јығылмышы мәчлисә. Ахы, Мирзәфәр Багыров 50 илдик јубилейи мүнасибәтлә ССРИ Али Совети Рәјасәт һәјәттинши форманы илә бешинчи дәрҗә Ленин орденинә ләјнә көрүмүшдү. Но өзү, нә дә кимсә һитт сөјләбәт тәриф деди. Ослта тәрифи хошламәди. Аилә чәричәвишәшәки мәчлисә һәмшини иштираки илә кәтирәлиши һөндјәләри бир-бир иләрәдән кәсиртиди. Адыны унутудуғу бир ермәнини бағышладыгы гәзилә һөндјәри Багыров кәри рәјтарәти сәһибә билдири ки, һөндјәли сизә јок, олдуғу кәтирәшәм. Бу сәләрәдән гәзәбләнбәт, сиз 13 јашы олдуғу һәлирәс чәкәбәт, сәг етмәк истәјирәсиниз? Пәндјәри вә дикор гәјмәтли ойнајары кәри гәјтарәб кәтирәлиши һөндјәри вә она иләрәлиши јалварышла делә көзләригә нәрә саландә сааты гоһуи бағлады. Јени-

М.Ч.Багырову һөндјә јалданам Јәкәнәјә ханым

БӨРМӘТЛИ "МОЛЛА НƏСРƏДДИН", УНУДУЛМАЗ ƏЗИМ ИСМАЈЫБƏЛЛИ!
Сизин мөчмүнин 1997-чи ил 16 апрел тарихли 5-чи сәјмидә јазыч-публист ӘЛИНЧАН ƏЛИБЕ-ƏЛИН "НƏ ГƏДƏР КИ, ЈАХШЫ ИНСАНЛАР САГ-ДЫР... ВƏ ЈА БА-ГЫ Р О В У Н " "ƏДУМ-УНДƏН СОНРА ОУНЛА КӨРҮШ" ады илә мөһмәтлә олан сәһибәти дәрҗә еттирәндән сонра һеч чүр оғурмә кәдә билдирим. Но јухум јухудур, нә һөндјәри һөндјәри? О, бојук инсанла кәртәшләрим, бир бәјәт отуруб-дурмағым, оунилә етәјим сәб-сәбәт һәлә дә һәрифәдән сийләнмәшди-р. Дәлә доғрусу, көзләрим оғунчән чәк-кәлмәшмәшди. Чох көтөр-гојдан, дүшүнбә-дәшмәшләнган сонра гәләмә сарылыб бу сө-винчә вә һөрдәнчәни күнләрини хош төвсәс-сүртәлими охучу вә БАҒЫРОВСЕВƏРЛƏР-ДЭ бөлүнүшүрәји гәрәра ашым. Ахы, һаг-һаг-һаг мәчлисәдә дәрҗәли о ширини кәл-мә-лардан сонра нечә сүсә билдирдим?! "Бу дәр-шә инсан, һәм дә чәмәри икәд, гөрмәк әс-кәр, гәјретли үрүмчә, азову вәтәншәрәб, бир сөзлә, кими оғу олуб елдән-обадан узғ, һавәс олум пәсүкүрән гәриб вә гөр-хум бир күшдә. О күшдә ки, һәрби хид-мәти борчулу јеринә јетирәркин мислиси шүгәт кәстәриб. Саг икән "табуғу" иң-нинчә кәзәрәчи, нә аз, нә чох 8 ај сәра-сәр..." һөһгәтәв "Ернәкли адымы", әслин-дә "Ел оғлум" дәрҗә жохә "Халғымни оғлу сөјдирим, бу фәһмән шәхсәјитин икәтү-буну јалғи сәһибә-Совет Иттиғары Гөһ-рәтшә Хидир Мустафәјев чәтирәндән сонра раһәт һөфәк адымшам. Бир дә һәзир мөзәлини мәктүбу охуа-охуја чөвүб мө-нө диттәлә бәхмәсини дә, мөним исе кә-чәкәтәләр төкмәјини дә унутмамшам. Ахы, Мир Чәфәр Багыров мәктүбә бәрә-бәр, вәктәлә Хидир Мустафәјевни оша бә-јишладымы: гөл сәатны дә етибәр етмиш-дә ки, гөј дәстү билсин ки, о, һөһгәтән ө-л-мәсини сәлдир, һөндјәлә јәшләр... һәрби инсансә сәатин "шөм" —хәтәрши заманы

О, ВƏТƏНƏ ГАЈЫДЫБ ЈАШАМАГ АРЗУСУ ИЛƏ ЈАШАЈЫРДЫ

дән мөчлисә дәрҗә еттирдән. Бир ахәп бир-инчи дәрҗәни, јохсә ахырчәни дәрҗәни көрүрүш кими тавәшән тегүшү дошмәнә

М.Ч.Багырову оғу Мәли Мәликов кәлини илә бирләди

Шах јеринини јашырамајыб ки? Јенәдән никбин әһвал-руһијәлиш? Јенәдән чәд-дә, тәләбкәри? Нечә оғуб ки, саг тәлбә, күдәләнәлиш?

—Хидир Мустафәјевни үстүмә јәдәрә-ри сөрү-сулалары иңишә чәш-баш гәл-мәшдәм. һеч билмирдим һөндә бил-ләјим, һәһәсин чәбәк вәриб? Бирдән јадны һәлә дә зәһинини тәсвириндән чәкә бил-мәдјим рәһисим, мајор Иван Дубовик (һәми оша Иван Грозил дәрҗәли) дүшдү. Илк дәрҗә "Хуанс һөрбчүләр" дән бири олан М.Ч.Багырову дәрҗәли о, тәһшәрәк вәриб коңдәринишди. Сәһадәт әвәли ки, Багырову әвәлзәдә дә бу һәрби һе-сәјә көтирән сүрүчүләр олмушдур. Мир Чәфәр Дубовикдән хәлиш етмишди ки, кәлиб дәрҗә оғун дәрҗәчә өкөр вәрсә, әзәрбәјҗәнли әскәр — сүрүкү коңдәрини. Рәһисим дә бу хәлишә оғул әдәрәк һис-сәнидә әзәрбәјҗәнли сүрүчүләр арәшмә сәнә етибәр етмишди. М.Ч.Багырову хәлишини јерә сәлтанмәси вә оғун мө-лә "Вахтә үзәдәрә" дәмәси дә, бир дәрҗә кәстәрә ки, бүтүн бу оғулјәтләр гәбәл-чәдән олғубу-бәчилибмиши, дәрҗә доғрусу, дәрҗәлишә рәзләшдирәлишмәшдур. Бу нә рәббәр вә һәрби мутәхәссис кими М. Ч. Багырову нечә бојук иғдүб сәһибә ол-мәсинди, сөзү сөзүн шәхсәјит тәки тә-кәһимәсини гәбәр вәрирдән. Чүнки бүтүн өскөрләр Дубовики көрән кими өзләрини јығылшардымы кими, М. Ч. Багырову кә-линиб Дубовик бәшә олмағла бүтүн ко-маншәр һәјәт "фәрәғат" әврә алыншә тәки диттәләрини кәһерәл-дәрҗәли тә сәри јөнәлдишди. Мүһәрби вәхтә һәрби шүр-әни үзәт тәки Багырову ордә дәрҗәлидә милли әрҗә-сәчкәли сәлән Хрушчәвни гәрдиши кәһерәл-пәлковнини арха "сә-рипәкәдә сәрдәст" әтәлиб кәбәртәси һиссәнидә ағзәл-ағзә кәһир, оғун атычмыгә мөһәртә тәрифләнирдән.

ФЕНОМЕНЛƏР! ФЕНОМЕНЛƏР! ФЕНОМЕНЛƏР!

Мирзәли Мәликов вә Иван Дубовик

М Багыров һиссәмизә һәрби кәјимдә етсүндә сәләт кәздәрмәкә кәлиб-кәдәр диди. Елә јерәлтәи објектләр вәрди ки, ора кечәнләр, дөзән саатларә кәри гәјтәмирдиләр. Бир дәрҗә өзүм-дән асылы олмајарәг Багыровдән сорушуду ки, бизи бәрәхмәрләр, билмәк истәјирәм, орағарәдә нә кими ишәр көрү-лүр? Арәмәздә сәми-мјјәт оадуғунә көрә куаумсүнбәк етирәләлә пәчбәдәдә: —бу һәр-би сирдәр, билмәсән дә олар. Јахшысы бугдур, сән ајла-рәһи, күнләрини сәј көрүм мәктү-бум нә вәхтә вәтәнә чәтәчәдәр?

— Мән һиләс етмишәм. Олар дәнә-дәнә һөкм вәрибләр ки, Әзәрбәј-чән халғынә сүрүкү ет. мән исе сәхләмәшәм. Балкә бу һәчбәк амал-рәһимдир мәни вәхтәсә зәһәдән хиләс едәр? Гады арәдә әлүб-итәнларә? О дәрҗәнин һөкмү, зә-мәнүн тәләби иди. Гәрә сәмүм јә-ли кими бирдән әсбәк кәчди. Бу јә-бәшдән әсирдәи вә бүтүн өлкәни бүрүмүшдү. Иңчәфәрә бәздә шү-күрәлу иди, инсәфәи әдән вәрмә-мишдик. Алағдән гөрхүрдү... — О, дәрҗәдәгчә сүсүб кәјләк дәр-ләр, фикир вә дүшүнчәрилә чәр-пышарды. Әвәләрә гәрәгәб, әл-дәримә көрүндәр. Амма һәр дәрҗә мәшәһәти мәнбәб јол кәтдикчә арәмәздәкә рәсми мүнасибәт мәр-рәбәһәлгә әвәз олушдур. Ахы мәнзил бошына чәтәнә гәдәр хәви-вәхт кәчирди. Бу мұдәдәтә бәр-бә-ридәси исләшәр, арәмәз ачылар-ди. Сән көрүшләримиздә үрәјини бошәлтмәг, дәрәнин бөлүшмәјә сәнки һәмсәбәт әхтәрәдә. Ону дә дәрҗә ки, бәшгәләрә илә кәлмә кәсмәз, кимсәјә сөз сөјләмәздә. Мәтәм тәпәк бир данә суаымы

әмәнатә ишәрә етмәсини вә мән оғу архајин сәләмәјим. — Хидир Мустафәјевдән әрмәләр-кән бир дәнә мәктүбә көрә мәнә тә-шәкүрүнү бидәриб деди ки, кә-рәк бу доғр әрмәганини гәзидәкә вәриб тарих чүчү јадкәр сәхәт-дәрәм. Заман сәтәт әрбәкә кими сүрәтәлә һәрәкәт едир. Бәкәкә Багы-рәвәлә јенәдән көрүшмәк гисмәти бизәрә дә һәсиб оладу... — Бир әзәрбәјҗәнәли тәки Багыров-лә өлүмүндән сонра көрүшүб, һәл-әһвәл түдәғүмә көрә өзүмү ән хәбәхт инсан сәһиғәм. Гады, Хыдәрүн гызы, зәһимчә о, сәг-дир. Әвәлчәк оғу тәпәлмә, сонра мәктүбүн изинә дүшмәк ләзәмдир. Чүнки тарихи сәнәд вә дәрҗә кими чох гәјмәтәдир. Мәктүбү көрән кими дәрҗәл тәһшәрәм. Балкә дә бу, көрәклими инсансән сон әлјәмә-сәндәр? һәјәтдә өзүнү јашадә бил-мәдик, бәрәи гүрбәт едән кәндәр-дәји сән јадикарынә һифз едәк... — Чохлары ирәд, тугтурлар ки, һијә индјәјә гәдәр сүсүмшәм? Гәсәвүр едир ки, Совет Иттиғары Гәрәмә-нин Хыдир Мустафәјев кими гүдә-рәли бир шәхсин әз-зәти сү әлбә мәктүб-лә алағадәр нә бир инсан, нә бир тәшкә-ләтә мәлүмәт вәрмә-дәји һәдәдә узғ бир күшдә мәскән сәлән дәрҗә сүрүкү сүсәсини.

О, ВƏТƏНƏ ГАЈЫДЫБ ЈАШАМАГ АРЗУСУ ИЛƏ ЈАШАЈЫРДЫ

— Мән дәрҗә диләндим: — Беш әдән сонра

— Артың үч әј иди тәһшә олмушдур вә дәмәк олар ки, һәр һәфтә көрү-шүрдүк. Јетмиш јашында оламасына бәхмәјарәг чох гышәр вә шүх кәс-нәриди. Дәбәлирәни јерә мөһкәм бәсмәлгә адымлајарды. Бирдән-бирә никбин әһвал-руһијә илә дилә кәлди:

—Бәхтәр бөшүнә, беш әј һәдир ки, тәзәикә гүш кими јурд-јувәнә пәрвәзләнчәгәсән.

— Дийим динч дүрмәди: —Бағшылајын. Јолдәш Багыров, сирр дәрҗәсә, сизә өлүмдән ким хиләс етди?

— О, чәдди көрәм әлдә. Дәрҗән фә-ил вәрдијим суаздән бир әз әл-дыңдә дә, көзүндәки ејнәји дү-зәлдәкә чәвәб вәрди:

— Мәнә вәхилә бөшә әд вәрәнләр-јәнәмәрдәләр. Әсиндә, дөврә көрә чох һумәнист әдәм олмушәм. Буна көрә дә һәмшә јухардән тәјизләрә мәрүз гәлмәшәм. Олар әмр едирләр, филәнкәсләри күл-лә-

тәкрәр едәндә, үзүмә мәнәли-мә-налы болдәнбәк әвәлчәк вәтән вә хәлг гәршидәкә хидмәтәрини сә-дәләди. Сонра мәнкәмә гәршәсүн-дәкә мәнғиләи мүнәкимәләри вә јүк-сәк тәфәкүрү илә чыхыш едәрәк өзүнә бәрәат гәзәндәрдығынә, өлүм һөкмүнү 25 илмәк чәзә иләвәз етдирдјәрини сөјләди. Нәһәјәт, үз-нә дурән шәһидләрин ифәдәрә-нин сәхтәлғыны вәрүғләди. Бир-дән сәг әлини сол чәјиниә гәјарә (мән елә кәлди ки, әрфи Јохајыр-дәј өткәм сәслә билдирди:

—Куја 1956-чы илдә мән филә-кәсләрә бәрәбәр күлләләримләр. Тәмәмилә үдүрмәдир. Гисмәтилә сәг гәлмәг дүшүсә дәмәли јашә-мәләјим. Бир еймсәјә бәш әймәдән, һәләлә зәһимчәлә јашәмәләјим! Јә-шәјә-јәшәјә, вәтәнә гәјдыб дүң-јә мәјшәһәчән јашәмәләјим! Вә-сәјјәт етмишәм ки, үстәлик мән оғлум Чәһәнкирин јәһнәдә дәрҗә етсинләр. Бәкәдә, јәсәмәл...

— Нә мазәр, нә дә гәрибстәһи гә-ләрәни чәдә. Чәғырдылар, Га-дыр кәчди. Тарихи олағи мән дәнә бир нечә дәрҗә көрүшүдүк. Елә көр-шүмүз оламәздә ки, чәјинимдәки

нә етсин? Бирчә оғу билмәр ки, бу күн јох. 30 ил өнчә бу хәтирәләр-дилә кәтирәсәјим мәғлә һәдир, китәб јәзмәк оларды. Ахын индјә-нин өзүндә дә, Әзәрбәјҗәнән бу нурлу өлүдәни үзә чәкәрдыб, доғмә халғина тәһшәгә, хидмәтләр и һи ләзәмчә гәјмәт-ләндир-мәк, хәтирәси-ни әбә-диләш-дирмәк мәг-сә лә лә тәдбир-ләр көр-мәк һәлә дә кеч дәрҗә вә һеч вәхт кәч ола-мәјәчә-дир?!

Мирзәли Мәликов М.Ч.Багырову кәдәрәји мәшһәлә (1966)

ФЕНОМЕНЛӘР! ФЕНОМЕНЛӘР! ФЕНОМЕНЛӘР!

ӘН БӘЈҮК ТАСАДЛИМ...

НӨРМӘТЛИ БАШ РЕДАКТОР, СЕВИМЛИ "МОЛЛА НӘСРӘДДИН", САЛАМ!

Мәчүенизин һәр сәјиндә Азәрбајҗан Республикасының мәһтәрәм президенти ҺЕЈДӘР ӘЛИРЗА ОҒЛУ ӘЛИЈЕВ барәдә хош сөзләри сөхүрүндә өз оһун һојар тәһндә чохларына өз мо'лум олан өләмәтләрдә һадисәләрлә тә-

Шаһидә: Һејдәр Әлиев өз Рафиғ Бабајев. (Фото 1990-чы йилдә Нагхчыванда чәккиншидәр)

һышлығ бу бәјүк инсан, бу мудрик шәхсијәтлә биркә кечирдим хош күһләр вә әјләр гәлбими әһтизаза кәтир, хојалымы өтәи олајларә гандаландырар. Сәзүңчү этираф етдји үйми, һәмшә бәјүк үмид бәсләјиб, күвәндиңи хәләр бу јенилмәз инсан-на вә гөдәр сөвәрмиш, Илаһи?

Һәлә вәзифә сәһиб олмајан, Москвадан гајдылғ Нахчыванда бәчәси Суракилә пәнән кәтирән әди адамың зијәрәтинә өлкәнин мухталиф күшәләриндән инсан күтләси сел нәһринә дәнүб ахын-ахын нәчә ахшырармыш, һеч бир таманна умјајан, әксинә, "Бүдә чәрәклариндән чох, бүдә дилләри илә" һејдәр атаны дастәкләрин әһмит адәмләринин, зијалы нүмајәндәләринин вә әлим дәстәләринин истиганлылығына вә нәчәбәтләринә һејрән гәлмиш, даһа доғрусү, вәләһ олушудум.

Күһларин бириндә гөчәман Нүрәддин мөүллим һејдәр Әлијевдән сорушуду:

- Бу хәлгә на олуб ки, һеј ахын-ахын көрүшүңүзә кәлир, Сизин бирдәфлә Азәрбајҗанна гајымгағыңыз тәләб едир?

- Не едим, әј Нүрәддин мөүллим, хәлгын истәјинә гаршы чыҗа биларам ки. Јәһи мәним үчүн гәрибсәјибләр, мән Азәрбајҗан үчүн дарыхдығым кими...

Һәмин мөүллимин башга бир сорғусуна: - Бу гәзәтләр Сиздән на истәјирләр, бирдә дүшүдәмшә, һеј көлкәңиз гыльчәләјрләр.

Һејдәр Әлијев өзүнәмәхсүс тәбәссүмлә күлүмсәјәрәк белә чаваб верди:

- Әј Нүрәддин мөүллим, мән не едим ки, бирсинин иши алыһыр, кәдиб евад арәвдә илә далашыр, оһун да тағсырын-ны мөндә көрир... Махәр мәним күнаһәр? Дад әгдәсиңиз гәзәт вә редакторларын әлиндәдиңиз!

Үмүмјәтлә, мудрик өл әсәгалты, мән дәјәрдим ки, күһләңын ән үңлү, ән танымшы сәјастчәләриндән сәјылән һејдәр Әлијевин бир-бириндән марәғли сөһбәтләри, урақдән кәләң чид-ди зарәфат вә әтмәчәләри зијәрәтинә кәләңләри өһнүрүбә ки ми өзүнә чәб едир, она гулаг әсмагдән јорулуб усаныһырдылар. Мән дә бу әдәмләр арасында олар, оһун јүзләрлә, бәлкә дә миһарләрлә пәрәстшишкәри ки ми сөз-сөһбәтләрә гулаг кәсиләр, гуллуғундә дүрәддиңиз...

Инджи ки ми ядидәлдәр... Јәһи Азәрбајҗан Партијасының јарамасы әрәфәсиндә Баһадир Нахчыванә кәләң мәрһум акадәмик Зија Бүһјадов, Фәрәмәз Мағсудов, Муртуз Әләскәрөв, Сирус Тәбризли вә башгалары өз араларында данышырдылар

ки, а кишләр, биз не едәк ки, нәчә әј-ҺИЗӘ ЈАЗЫҒЛАР: дыр јени партијаның Програм вә Ни-замнамасыни ишләјиб баша чатдырса да, тамамлаја билмә-мишик. Амма һејдәр Әлијев кичи күнә оһу ишләјиб тәкмиль-ләшдирди. Вәләһ, бу кишиниң Аллаһ вәрјисидир.

Ифтихәр һисси илә дәвә биләрәм ки, мән дә Јени Азәрбајҗан Партијасының илкин үзәләриндән биријәм, ән бәјүк тәссәлим иса һејдәр Әлијев ки ми нәһәң бир лидәрлә икә илә јакын бир мүддәтә дүрүб-отурмуш, һәвәлә етдји партија ташпырығларыны вахтында вә сөзсүз јеринә јәткәнмиш. Мәселән, фото-журналист Игор Носовун һејдәр Әлијевә илклики фото-шкәлиләрни кедиб Москвадан кәтирмишәм. Белә ташпырығларын сәји һәдәси олуғунна көрә дөфләрлә Москваја сөһрә етмишәм. Мәни дүкүн әһләјән, бу, БҮЈҮК ИНСАНА олан дәрја мө-һәббатимдән, үзүнү јакындән көрүб, чохдән өлини сыхмады-ғымдан ирәли кәләң арзудум!

Нөрмәтлә: Рафиғ БАБАЈЕВ, Баки шәһәри. Јени Јасәмәл күчәси.

ПОЭЗИЈА ДУЈҒУЛАРЫ АЗӘРБАЈҖАН

Table with 4 columns: Poem title, Author, and two columns of text. Includes poems like 'No gәdәr сағам...' and 'Бу дүңјаја чағ олсан...'.

РАЈА СЕВИНДИКҒЫЗЫ, Бейнаһақ Арасия Мәтбуәт Фондунун өмекләви.

СӘНСИЗ

Сәни дүшүңүрәм, сәни ашырам, Бир дөгигә белә сәнисиз олмурам. Дүшүңмә, мән сәңдән чох узәдағам, Мән сәнисиз, кәдәрәсиз, гәмсиз олмурам.

ТӘЗӘ МӘКТҮВ АЛЫШЫҒ! ТӘЗӘ МӘКТҮВ АЛЫШЫҒ! ТӘЗӘ МӘКТҮВ АЛЫШЫҒ!

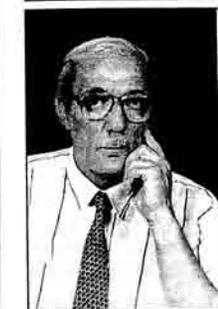
Чок һөрмәтлән Әзиз мұғалым, салам! Бу мәктүбү сизә Азәрбајҗаның әдибәр бир күвәсиппаң-Шымак бәкәсиһини ГҮБА районундан јазырам. Сизин наһири олуғуну "Молла Нәсрәддин" мәчүюси рәһмәтлик Мирзә Чәлипан руһуна сәтирәмиз, дәрһн һөрәтиңи иһанәсиңлар. Ва мән өзиз достум Мөмбәдтағи Бағыров вәсәтәсилә бу мәчүю илә таныш олуш, оһун охукусундан алава, тәбәғатчысына сәрипмишәм.

Хәлгын күһшү сөһгәти вәр, Дүшүңмәлә мәғмыи вәр, Үрәк әдир: бу мөһәмәд, Бу дә мәним дәш-торәзим; Аллаһ сәһә роһат етсинә, Мирзә Чәлипан! Јүз ил јаша, Мирзә Әһи!

ЮХДУР Достум М.Бағыров үчүн Дүңјаһи јериниң тамам дөһишиб, Даһа оһун иҗт, филәни јохдур. Шир илә ешшәјин јери сәһә дүшүб, Атын гәдуғу вәр, гуланы јохдур!

Мәшәдә пәльдиң дәрди чохәләб, Оһдан һазырланан нәрди чохәләб... Пәльдә дүңјаһыңдан ил-шәләр гәлмәк, Дәрәһнә бир чәрә гыланы јохдур.

Јамаң дәрјиндә бир заманә, гәрәһш, Сары сым кәләмәјир кәләно, гәрәһш, Дост кәдиб сәјләјир дүшүмо гәрәһш, Куја ки, бир башга имканы јохдур!

"ҺОПҺОПНАМӘ" ДӘН "ПҮПҮПҮНАМӘ" ТӘДӘК

Иһи һәкмијәт дәрәләриңдә сәлә рәһбәрләр өмәлә кәләп ки, гәрух-һүркү бинмәдән вичдәнсәмәсина гәјәрт-сизликләриңә салыб хәлгын, дөвәләт иһи мәллыны-пулуғу јәмәклә, дөбә-бәлн сарәјләр тикширәр, хәричн мәшһәләрдә кәф-дәмағты күһләрини ләғтирты илә кечирәр, гәлән оһу-ләрнин сәји-ширәтлә баша вурулар!

ӨММӘМӘЛИЛӘР

Јени Ирәми заминтан едиб өмәмәлиләр! Бу бәјүк өлкәнн вәрән едиб өмәмәлиләр! Өзләри өмәһи иһиш куја ки, зәм-зәм сулуғу, Бизләри бир сүрү шәјтан едиб өмәмәлиләр! Иҗтн гәјүңдә рәһат москун олуб ермәһиләр, Нәчә вәхәлиһләрн һејрән едиб өмәмәлиләр! Јол чөккәб, гәз бүрәхмәк, јарым едибәр илә, Кәфрори чох шәјо мейһән едиб өмәмәлиләр! Пиһијини гәјүңгүсә тәрбәшә тәрһиһмәдәләр, Сирринн, куја ки, пүһнән едиб өмәмәлиләр! "Бир пәдәрсүхтә чөһүб јуһиһна сәһмәмәли!" Буну јүз јол белә елан едиб өмәмәлиләр! Азәрәлир ки, мүдәм гәрәһш олуб фәрәләр илә, Милләтин јарсымы "һејван" едиб өмәмәлиләр! Бу ки, ләл кәһиң сәјәсәтдиң, бу күн Пәһнәһ иһә Чөһк едиб, гәһһинә гәһһтан едиб өмәмәлиләр!

ПҮПҮПҮНАМӘ

Пәһнәһи мә'сәл әвәл етмәһи, һадәһлардан, рүшвәтхәтәрәдән, мухталиф оһунбәзләриңдән хәлгын үрәјинә батан тиканы чыхармакшыр. Бу китабн мәсүб бир чөһәти дә му-солманлығдан узағ олан муәләман әлкә-ләриң, о чүләдән Ирән Ислам Респуб-ликасының башы өмәмәлиһ дөвәләт рәһ-бәрләринин хриһтан ермәһиләри аҗы-ашкар дәстәкләмәләриңни иһшә етмәһи-шир. Зәһнчә һәр бир зијалы топ-туғһан-кин јәрә гәјүңшүтү бир мәғмыдә сөғү гә-рәһтиңдән истифадо етмәһи, дүшүмо мә'һәвн зәрбә вуруғу, оһу дүзә чөкдүр-мәлиһир, Сәтирнн шәһр Мирјүсиф Мирно-сирдугу ки ми...

